

AUTOREFERAT

przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

1. IMIĘ I NAZWISKO

Andrzej Dana

2. POSIADANE DYPLOMY I STOPNIE NAUKOWE Z PODANIEM NAZWY, MIEJSCA I ROKU ICH UZYSKANIA ORAZ TYTUŁU ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Przestępczość jej zwalczanie oraz wykrywanie sprawców przestępstw to działania zawierające się w szeroko pojętym ściganiu karnym, i były one przedmiotem mojej wcześniejszej aktywności zawodowej. Wszczynałem oraz prowadziłem osobiście postępowania przygotowawcze o przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz mieniu, realizowałem także w tych sprawach działania operacyjno-rozpoznawcze. W wielu przypadkach takie czynności nadzorowałem jak też nimi kierowałem. Warunkiem umożliwiającym prowadzenie czynności procesowych jak też operacyjno-rozpoznawczych w sprawach o przestępstwa była konieczność uzyskania wymaganych prawem kwalifikacji zawodowych. Wiązało się to w początkowym okresie z ukończeniem Szkoły Policji w Pile o profilu operacyjno-dochodzeniowym (1985-1986). W dalszym okresie podnosiłem swoje umiejętności zawodowe, doskonaliłem profesjonalizmu przeprowadzania czynności procesowych jak i pozaprocessowych. Mając to na uwadze jak też chęć uzyskania uprawnień do kierowania grupami śledczymi podjąłem studia w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie (1987 -1990). W 1990 roku uzyskałem dyplom ukończenia wyższych studiów zawodowych w zakresie prawno-administracyjnej ochrony porządku publicznego na Wydziale Porządku Publicznego. Napisałem pracę dyplomową na temat: *Prawno kryminalistyczne aspekty rozboju*, pod kierunkiem dr H. Błotniaka.

Po ukończeniu tej uczelni sfinalizowałem studia:

- 1993 r. Wydział Prawa filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku mgr nauk administracyjnych - praca na temat: *Ustawodawstwo stanu wojennego* napisana pod kierunkiem dr S. Bożyka.

- 2002 r. Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego mgr nauk prawnych - praca na temat: ***Regula Onus probandi*** napisana pod kierunkiem prof. dr hab. P. Kruszyńskiego.
- 22 października 2010 r. doktor nauk prawnych. Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie obrona pracy doktorskiej na temat ***Instytucja zatrzymania osoby w polskim systemie prawnym*** napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Jerzego Kasprzaka oraz prof. dr hab. Arkadiusza Letkiewicza.

3. INFORMACJE O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH

Od 2004 roku zatrudniony jestem w Uniwersytecie w Siedlcach, Wydział Nauk Społecznych na stanowisku adiunkta. Od tego okresu czasu Uniwersytet w Siedlcach jest moim podstawowym miejscem pracy. Wcześniejsza moja działalność zawodowa jak też obecna aktywność naukowa wiąże się *stricte* z problematyką przestępczości, procesem karnym i kryminalistyką. Ta sfera działań jest kierunkowym przedmiotem mego zainteresowania naukowego jak też dydaktycznego. Prowadzę zajęcia dydaktyczne na kilku kierunkach studiów na Uniwersytecie w Siedlcach i głównymi przedmiotami wykładowymi jest prawo karne, prawo karne procesowe, kryminologia, kryminalistyka oraz prawo policyjne.

Mając na uwadze potrzebę zdobywania doświadczeń postrzeganych jako zróżnicowanych umiejętności dydaktycznych oraz naukowych, zdecydowałem się na nawiązanie współpracy z innymi ośrodkami akademickimi. Przedstawiłem swoją sylwetkę zawodową oraz naukową, a ta umożliwiła mi pracę nauczyciela akademickiego w takich uczelniach jak:

1. 2005 - 2013 r. Wyższa Szkoła Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie,
2. 2006 - 2008 r. - Wyższa Szkoła Społeczno- Administracyjna w Warszawie,
3. 2007 - 2008 r. - Elitarna szkoła ochrony osób i mienia Kobra w Warszawie,
4. 2014 r. - Uczelnia Łazarskiego - Centrum Kształcenia Podyplomowego Cyberprzestępczość
5. 2022 r. -Wszechnica Polska Akademia Nauk Stosowanych w Warszawie
6. 2018 r. - do chwili obecnej Warszawska Szkoła Zarządzania – Szkoła Wyższa.

Ośrodki te w głównej mierze promowały moją wiedzę oraz doświadczenie zawodowe wiążące się ze zwalczaniem przestępczości i przeciwdziałaniu jej. Powierzono mi prowadzenie wykładów z dziedziny prawa karnego procesowego, postępowania

administracyjnego, kryminalistyki oraz zagadnień wiążących się z organizowaniem działań nakierowanych na zwalczanie przestępczości.

4. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA WYNIKAJĄCEGO Z ART. 16 UST. 2 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ O STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI

Jako osiągnięcie naukowe mające stanowić podstawę postępowania habilitacyjnego wskazuję na ostatnią z kilku wydanych wcześniej monografii pt.: *Przebieg procesu karnego na tle reguły onus probandi. Zagadnienia teorii i praktyki* Wydawnictwo Uniwersytetu w Siedlcach 2003 ISBN 978-83-67922-08-1. Asumptem do napisania monografii poświęconej regule *onus probandi* stał się istniejący od dłuższego czasu intencjonalny koncept przeprowadzenia analizy występującego w procesie karnym zjawiska ciężaru dowodu. Moim zamiarem było dokonanie charakterystyki tego zagadnienia - jako występowania reguły udowadniania w procesie karnym. Postrzegałem i przyjmowałem *onus probandi* jako regułę procesową z perspektywy normy wywierającej treściowy wpływ na szeroko ujęty aspekt dowodzenia. Jest to czynnik wpływu na poszczególne czynności dowodowe w procesie karnym, zawiera się w formie zróżnicowanych obowiązków jakie ciążyą na organie procesowym. Obecność w procesie karnym *onus probandi* jako postaci reguły dowodowej inspirowała mnie od dawna, już jako osoby wszczynającej i prowadzącej postępowania przygotowawcze. Miałem świadomość a także praktyczną poznawalność występowania w procesie karnym obowiązku dowodzenia oraz ciężaru dowodu. Czynności zawodowe wiążące się z realizacją ścigania karnego nie pozwalały jednak na prowadzenie badań wiążących się z ciężarem dowodu oraz obowiązkiem dowodzenia, jednakże pozostawało to w sferze moich dociekań w drodze studiowania literatury przedmiotu.

Przesunięcie mojej aktywności zawodowej na grunt nauki poprzez podjęcia pracy na Uniwersytecie w Siedlcach umożliwiło mi poświęcenie się prawu karnemu i procesowi karnemu w *stricte* naukowym wymiarze. Ten zawodowy etap życia stanowi kontynuację mojego zainteresowania zagadnieniami procesu karnego oraz zwalczania i przeciwdziałania przestępczości w wymiarze dociekań naukowych. Realizując obowiązki nauczyciela akademickiego na stanowisku badawczo-dydaktycznym zajmuję się w głównej mierze prawem karnym, postępowaniem karnym, kryminalistyką oraz prawem dowodowym. Prowadzę wykłady i ćwiczenia z tego zakresu, wykorzystuję przy tym swoje doświadczenie zawodowe, co umożliwia studentom zrozumienie nie tylko normatywnych wyznaczników, ale także praktycznych aspektów przestępstwa i jego sprawcy. Obszar mojej działalności

badawczej skoncentrował się na dociekaniach wiążących się z kwestiami dowodzenia w procesie karnym ogniskujących się wokół ciężarów procesowych, jakim jest obowiązek dowodzenia w szczególności ciężar dowodu (reguła *onus probandi*). Temu ostatniemu zagadnieniu poświęciłem większość swego czasu, dążąc do wykazania występowania w procesie karnym reguły *onus probandi*. Swoje przemyślenia zamierzałem zmaterializować w postaci monografii. W jej treści przewidywałem zawrzeć problematykę procesu karnego widzianego z perspektywy obowiązków dowodowych jakie obciążają organ procesowy oraz oddziaływania *onus probandi* jako reguły postępowania dowodowego. Uznałem, iż jest ona stałym składnikiem procesu karnego i wywiera wpływa na jego przebieg, jednak nie została ona normatywnie wyrażona w ustawie procesowej. Kwerendując literaturę karnoprosesową zauważalne jest wskazywanie na aspekt ciężaru dowodu, autorzy upatrują jego źródło jako efektu oddziaływania zasady domniemania niewinności (*praesumptio boni viri*). Obecność ciężaru dowodu w toku procesu karnego charakteryzowana była zazwyczaj podczas analizowania kwestii wiążących się z sytuacją procesową oskarżonego, podejrzanego, prawa do obrony oraz zasady domniemania niewinności a także *in dubio pro reo*. Niektórzy autorzy sygnalizowali występowanie reguły *onus probandi*, lecz nie nadawali jej zdecydowanie istotnego znaczenia, wskazując jedynie na ciężar dowodu i podmiot nim obciążony.

W monografii nie odwołuję się tylko i wyłącznie do dogmatycznej strony reguły *onus probandi* jako wzorca dla przebiegu procesu dowodzenia w procesie karnym. Moim zamierzeniem było zaprezentowanie i przedstawienie reguły *onus probandi* w sposób obrazowy, ukazując ją z pozycji instytucji prawnej, jak też metodyki (praktyki) prowadzenia czynności dowodowych - od chwili wszczęcia procesu karnego. Zamierzałem zobrazować sposób oddziaływania reguły *onus probandi* jako normy występującej równolegle z zasadą domniemania niewinności. W monografii wskazuję na regułę postępowania dowodowego oddziałującą na strony procesu karnego, oskarżyciela, organ orzekający (sąd) przy jednoczesnym jej wpływie na strefę przestrzegania gwarancji procesowych. Mimo że *onus probandi* jako reguła nie jest wyrażona w postaci legalistycznej normy i wywiedziona jest powszechnie z zasady domniemania niewinności to można stwierdzać, że występuje ona równolegle i nie jest integralną jej częścią. W monografii nie pomijam wymiaru aksjologicznego oraz dogmatycznego *onus probandi* jak też zajmowanego miejsca w teorii prawa karnego procesowego. Monografią tą nie konkuruję z innymi podobnie tematycznymi publikacjami, bowiem opisują one inne elementy tej rzeczywistości procesowej i nie stanowią wprost o występowaniu jakiejkolwiek normy postępowania jaką jest reguła *onus probandi*.

Moje rozważania dotyczą sensu *de lege ferenda* w perspektywie odzwierciedlenia normatywnego tej reguły jako odrębnej zasady procesowej.

W publikacjach opisujących przebiegu procesu karnego nie postuluje się wprost wyodrębnienia reguły *onus probandi* jako odrębnej normy. Autorzy nie kwestionują i uznają występowanie ciężaru dowodu w procesie karnym, uzasadniając jego obecność jako ingredientu zasady domniemania niewinności. W moim przekonaniu wywodzenie jego źródła z tej zasady jest właściwe i utrwaliła to doktryna, jednak w obecnym czasie wybrzmiewa konieczność wciągnięcia w sferę zasad procesowych reguły *onus probandi*. Wyobrażenie samodzielności reguły *onus probandi* przełożyło się na moją decyzję o wydaniu monografii, będącej głosem w kierunku normatywnego jej wyodrębnienia. W jej treści powołuję się na dotychczasowe poglądy wyrażane na forum doktryny w przestrzeni czasu, systematyzując je oraz komentując. Nie kwestionuję poglądów wyrażanych w literaturze przedmiotu stanowiących o źródle ciężaru dowodu jako tych niezmiennie wywodzących jego podstawę z konwencjonalnej zawartości domniemania niewinności. Uznałem, iż mało wyraziście następuje odwołanie się do prowadzenia postępowania karnego (dowodowego) opartego na regule *onus probandi*. Niewątpliwie polemika z treściami publikacji, w których ciężar dowodu wywodzony jest z punktu widzenia oddziaływania na proces karny zasady domniemania niewinności nie jest słuszną, bowiem zawiera się on w tym procesowym aspekcie. Dezawuowanie zawartych w nich poglądach było by sprzeczne z logiką, jednak ten kierunek uzasadnia, iż można wyodrębnić rzeczywistą regułę udowadniania bez konieczności stałego wywodzenia ciężaru dowodu z zasady domniemania niewinności. Każda treść publikacji coś wnosi i wywiera wpływ, jak nie natychmiast to po pewnym czasie, zawarte w nich poglądy dają zawsze możliwość dyskusji a to prowadzi do pozytywnych konkluzji i rozwiązań prawnych.

Badawcza strona monografii odwołująca się do reguły *onus probandi* jako normy procesowej wyraża się w analizie jej oddziaływania na poszczególne etapy procesu karnego oraz w tym jaką rolę ona winna pełnić w polskim procesie karnym - stanowi to główny nurt badawczy. Pierwszym problemem poznawczym było zbadanie i opisanie w jaki sposób reguła *onus probandi* kształtuje proces karny i oddziałuje na jego przebieg. Drugim to, w jaki sposób wpływa ona na aktywność stron jako możliwości dokonywania wyboru. Tak zakreślona problematyka badawcza dała asumpt do postawienia kilku zasadniczych pytań i udzielenia na nie odpowiedzi:

1. Jak funkcjonuje reguła *onus probandi* w procesie karnym jako podstawa kształtowania rozkładu ciężaru dowodu?

2. Jaką rolę pełni reguła *onus probandi* wśród zasad procesu karnego?
3. Jaka zachodzi relacja pomiędzy regułą a zasadą procesową?
4. Jak reguła *onus probandi* kształtuje pozycję stron procesu karnego?
5. Jak reguła *onus probandi* oddziałuje na podejmowanie czynności dowodowych przez organy procesowe?
6. Czy reguła *onus probandi* stanowi kształtujący czynnik przebiegu procesu dowodzenia na rozprawie głównej?
7. Czy zasadnym byłoby wyrażenie reguły *onus probandi* jako pozytywnej normy procesowej?

Celem zdefiniowania reguły *onus probandi* w procesie karnym można postawić następujące hipotezy:

1. W regule *onus probandi* zawiera się zasadniczy czynnik rozkładu ciężaru dowodu, kształtujący proces dowodzenia w procesie karnym,
2. Reguła *onus probandi* stanowi stały składnik procesu karnego, a jej siła oddziaływania najsilniej uwidacznia się na etapie jurysdykcyjnym,
3. Reguła *onus probandi* oddziałuje na przebieg procesu karnego stanowiąc nierozdzielny składnik zasady domniemania niewinności oraz reguły *in dubio pro reo*,
4. Reguła *onus probandi* jest elementem wywierającym wpływ na przestrzeganie przez organy procesowe gwarancji procesowych oskarżonego.

Tak twierdząco sformułowane hipotezy wyrażają istnienie oraz stosowanie reguły *onus probandi* w procesie karnym, jak też opisują jej wpływ na zachowanie równowagi pomiędzy zasadami i gwarancjami procesowymi oskarżonego.

Rezultat tej pracy jest wynikiem zróżnicowanej metodologii, gdzie wykorzystana została metoda analizy i syntezy, a także metoda formalno-dogmatyczna, która posłużyła do analizy i interpretacji obowiązujących przepisów. W tym wymiarze dokonano przeglądu literatury prawniczej, poglądów przedstawicieli nauki procesu karnego, przepisów prawnych, orzeczeń sądowych, unormowań Unii Europejskiej oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Równolegle wykorzystano metodę teoretyczno-prawną, poprzez którą odwoływano się do dotychczasowej literatury przedmiotu z jednoczesnym sięgnięciem do orzecznictwa sądowego. Posiłkowo została zastosowana metoda historyczno-prawna, która pozwoliła na ukazanie pierwotnych regulacji jako korzeni *onus probandi* poprzez odwołanie się do rozwoju tej instytucji w prawie rzymskim. Zastosowanie wymienionych metod dało możliwość sformułowania wniosków i postulatów *de lege lata* i *de lege ferenda*.

W monografii pominięto metodę prawnoporównawczą jako rezultatu badań komparystycznych w obszarze prawa porównawczego. Niewątpliwie komparatystyka umożliwia porównanie funkcjonowania i stosowania reguły *onus probandi* w polskim systemie prawnym w odniesieniu do istniejących rozwiązań w wybranych państwach europejskich w celu wskazania na podobieństwa i różnice. Na pewno pozwoliłoby na wypełnienie luk poznawczych w obiektywnie istniejących stanach bądź ułatwiłoby krytyczne podejście do rozwiązań prawnych. Rezygnacja z tej metody spowodowana była faktem, iż na rynku monograficznym w 2017 r. pojawiło się obszerne opracowanie M. Warchoła ***Ciężar dowodu w procesie karnym. Studium prawnoporównawcze***. Autor w profesjonalny sposób przedstawia spojrzenie na problematykę ciężaru dowodu w konstrukcji procesu karnego poprzez szerokie odwołanie się do tej regulacji funkcjonującej w prawie włoskim, niemieckim, angielskim i amerykańskim. Wykazał on tu wieloaspektowość tej problematyki i zasadnicze różnice między rozwiązaniami właściwymi dla modelu skargowego (kontradiktoryjnego) i modelu inkwizycyjnego.

Reguła *onus probandi* w praktycznym przebiegu procesu karnego uwidacznia się w całej rozciągłości, jednak kwestie wiążące się z nią należą do wyrywkowo omawianych w literaturze karnoprosesowej. Zazwyczaj wspomina się o niej w komentarzach oraz opracowaniach podręcznikowych przy okazji omawiania określonych kwestii procesowych jako uprawnień podejrzanego lub oskarżonego. W literaturze karnoprosesowej *onus probandi* pojawia się w kontekście ciężaru dowodu jako części składowej wywodzącej się zasady domniemania niewinności i *in dubio pro reo*. Zazwyczaj były to uboczne zagadnienia tych monografii, dlatego niniejsza publikacja, poświęcona regule *onus probandi* w polskim prawie procesowym, stanowi element większego opracowania monograficznego o naturze porządkującej dla rozproszonych treści. Monografia nawiązuje do publikacji z 2017 r. zatytułowanej ***Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia w procesie karnym*** (Ł. Błaszczak, D. Gruszecka, W. Jasiński, P. Kardas, K. Kremens, J. Skorupka, P. Wiliński). W poszczególnych tematycznych rozdziałach autorzy odnoszą się do takich zagadnień jak: Determinanty ciężaru dowodu i obowiązku dowodzenia w procesie karnym, Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia w procesie cywilnym, Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia w koncepcji Stanisława Śliwińskiego, Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia w koncepcji Mariana Cieślaka, Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia w procesie karnym państw common law, Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia w niemieckim procesie karnym. Uwzględnia ona także publikację M. Żbikowskiej zatytułowanej ***Ciężar dowodu w polskim procesie karnym***.

Monografia w swej strukturze podzielona została na dziesięć rozdziałów oraz podsumowanie, poprzedzone wstępem zawierającym uwagi wprowadzające. W poszczególnych rozdziałach omawiane i charakteryzowane są zagadnienia teorii oraz praktyki przebiegu procesu karnego w odniesieniu do reguły *onus probandi*, która uwidacznia się na tym tle i jest stosowana. Układ i treść poszczególnych rozdziałów są konsekwencją przyjętego sposobu przedstawienia reguły *onus probandi*, jej oddziaływania, jak i występowania na gruncie procesu karnego.

Rozdział pierwszy poświęcony został konwencjonalnym podstawom funkcjonowania *onus probandi* jako elementom, pozwalającym na zidentyfikowanie tej instytucji w obszarze źródeł, z którego ono wypływa, jak też usytuowania jej w unormowaniach prawnych. Ten aspekt *onus probandi* omówiono w odniesieniu do kilku zasadniczych aspektów z tym związanych, do których zaliczono: normatywny wymiar *onus probandi*, *onus probandi* na gruncie prawa rzymskiego, *onus probandi* w procesie cywilnym, konstytucyjne ujęcie *onus probandi*, *onus probandi* w standardach Unii Europejskiej, *onus probandi* w ujęciu europejskiej konwencji praw człowieka i europejskiej karty praw podstawowych. Rozdział ten mówi w zasadniczym wymiarze o aksjologicznych podstawach *onus probandi*, co pozwala na zidentyfikowanie tej instytucji. Zagadnienie aksjologicznych podstaw funkcjonowania *onus probandi* jako ciężaru dowodu obejmuje zróżnicowane kręgi zagadnień o charakterze normatywnym. Z jednej strony, problematyka ciężaru dowodu, w węższym tego słowa znaczeniu, dotyczy jego treści. Z drugiej strony, jest problematyką metaaksjologiczną, dotyczącą uznania jej za wartość (dobro), i sposobu ugruntowania wartości i ich relacji do porządku prawnego.

Kolejny rozdział zatytułowany został Uwarunkowania reguły *onus probandi* w procesie karnym. Związane z nim kwestie scharakteryzowano w czterech podrozdziałach. W pierwszym odniesiono się do problematyki znaczenia reguł i zasad procesowych, które występują na gruncie dogmatyki prawa. Drugi stanowi odniesienie się do aspektu domniemania niewinności i jej roli w formowaniu reguły *onus probandi* w procesie karnym. W kolejnym podrozdziale poruszona została inna znamienita reguła procesu karnego, jaką jest *in dubio pro reo* i jej wpływ na kształtowanie się reguły *onus probandi*. Czwarty podrozdział zawiera analizę występujących na gruncie procesu karnego domniemań w odwołaniu do sfery reguły *onus probandi*. Rozdział ten charakteryzuje się analizą dogmatyczno-prawną reguły *onus probandi*, którą wyznaczają określone normy procesowe, przez co posiada ona nierozwalny z nimi związek. Normatywne wyznaczniki tej reguły oraz konsekwencje jej funkcjonowania w procesie karnym zawierają się w zasadzie domniemania niewinności i *in dubio pro reo*. To one kształtują i wywierają wpływ na postać ponoszenia ciężaru dowodu

(*onus probandi*), bowiem reguła *onus probandi* pojawia się wraz z zasadą domniemania niewinności i funkcjonuje do czasu jej obalenia. Uzasadniono tu tezę, że reguły *in dubio pro reo* oraz *onus probandi* stanowią konsekwencję obowiązywania zasady domniemania niewinności i są z tą zasadą ściśle skorelowane. Przeprowadzono także rozbiór zagadnienia domniemań występujących w procesie orzekania o przestępstwo. Dla dokonania wiążących ustaleń w procesie karnym w zasadzie konieczne jest zaistnienie stanu udowodnienia, czyli sytuacji, w której fakt przeciwny dowodzonemu jest niemożliwy lub w najwyższym stopniu nieprawdopodobny. W pewnych jednak przypadkach procedura karna zawiera odstępstwo od konieczności udowadniania pewnych faktów. W tych przypadkach nie przeprowadza się dowodu na stwierdzenie danej okoliczności, co nie wyklucza przeprowadzenia dowodu w celu wykazania nieprawdziwości danej, rzekomo oczywistej, tezy. Reguła *onus probandi* w obszarze domniemań sprzeciwia się przerzucaniu na oskarżonego ciężaru dowodu oraz przyjmuje, że wszelkie w tym zakresie wątpliwości należy rozstrzygać na rzecz oskarżonego.

W rozdziale trzecim zidentyfikowane zostało zagadnienie ustalania reguły *onus probandi* w procesie karnym, rozstrzygnięte w poświęconych temu czterech podrozdziałach. W pierwszym wskazano na trójelementową konstrukcję *onus probandi*, która jest widoczna nie tylko w dogmatycznym, ale także w prawnym wymiarze jako formalny wymiar *onus probandi* o charakterze materialnym, formalnym oraz prakseologicznym. Kolejny podrozdział jest deskrypcją postrzegania *onus probandi* w doktrynie. W następnym *onus probandi* przedstawiono od strony jego normatywnego oddziaływania jako reguły postępowania karnego. Ostatni przedstawia regułę *onus probandi* w odniesieniu do sfery obowiązku dowodzenia, która leży w szczególności u podstaw działań organów ścigania karnego (postępowania przygotowawczego). W rozdziale tym wskazuje się na dwa istotne aspekty. Pierwszy wiążący się z problematyką definiowania tej reguły w przestrzeni procesu karnego, a drugi z jej jurystycznym wymiarem. Kwestia oddziaływania reguły *onus probandi* w procesie karnym łączy się w pewien sposób z obowiązkiem dowodzenia. Te dwie instytucje procesu karnego występują równolegle obok siebie, stanowiąc jego główny składnik. W powszechnym użyciu mówiąc o kategorii ciężar dowodu i obowiązku dowodzenia zawiera się (słowo) dowód w znaczeniu czynności dowodowej, koniecznego dowodzenia czegoś i udowodnienia.

Czwarty rozdział zawiera charakterystykę reguły *onus probandi* w kontekście wpływu, jaki wywiera ona na sferę gwarancji procesowych oskarżonego w procesie karnym. Analiza przeprowadzona została w odniesieniu do najbardziej istotnych gwarancji i zawarto ją w podrozdziałach, w których kolejno odniesiono się do: normatywnego obszaru gwarancji

procesowych, prawa do obrony, prawa do składania wyjaśnień, prawa do milczenia, *nemo se ipsum accesusare tenetur*. Sfera gwarancji procesowych jest szeroko komentowana w doktrynie, bowiem odwołuje się do proceduralno-kompetencyjnych uprawnień głównego uczestnika procesu karnego, jakim jest oskarżony. Zawiera się ona jednocześnie w szczególnie ważnej grupie tworzącej podstawowe prawa i wolności obywatelskie zapisane w Konstytucji i aktach prawa międzynarodowego. Na tle gwarancji procesowych przyznanych oskarżonemu reguła *onus probandi* jawi się jako ta, która także w skuteczny sposób chroni nie tylko tę stronę procesu karnego, ale także w zdecydowany sposób kształtuje jego przebieg. Wpływa ona znacząco na proceduralny wymiar realizowany w ramach obowiązków procesowych przez organy procesowe – oskarżyciela i sąd jako ustalony prawem ciąg czynności procesowych. Przy tym aspekcie oddziaływania tej reguły odwołano do takich gwarancji procesowych oskarżanego jak: prawa do obrony, prawa do milczenia, zakazu zmuszania do samooskarżania i dostarczania dowodów przeciwko sobie.

Następny, piąty rozdział zawiera analizę funkcjonowania reguły *onus probandi* w postępowaniu przygotowawczym i jej wpływu na ten etap procesu karnego. Rozbiór tej problematyki zawiera się w sześciu podrozdziałach, w których odniesiono się do takich zagadnień jak: normatywność ścigania karnego, przygotowawczego stadium procesu karnego, inicjowanie postępowania przygotowawczego, dowodach w postępowaniu przygotowawczym, ciężaru dowodzenia w postępowaniu przygotowawczym, przedstawieniem zarzutu a regułą *onus probandi*. Na tym etapie procesu karnego organy postępowania przygotowawczego w głównej mierze dokonują własnych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wydają określone decyzje procesowe. Wszelkie czynności zawierają się w elementach ujawnianych i przeprowadzanych dowodów, służą realizacji funkcji ścigania, będącej podstawą do rozstrzygnięcia kwestii o prawnej dopuszczalności wniesienia aktu oskarżenia przez prokuratora. Na tym etapie procesu karnego można mówić jedynie o klasycznym obowiązku dowodzenia, ponieważ przeprowadzenie dowodów na określone okoliczności leży w obowiązku organu procesowego. Tu *onus probandi* w zasadzie ustępuje obowiązkom procesowym wskazującym, na kim ciąży obowiązek przeprowadzenia dowodu, a dotyczy organu postępowania przygotowawczego. Z uwagi jednak na funkcjonalny związek ciężaru dowodzenia z postępowaniem dowodowym można potraktować *onus probandi* jako metaregułę w całości dotyczącą procesu zbierania dowodów. Reguła *onus probandi* pojawi się dopiero w fazie *in personam*, która następuje z chwilą przedstawienia zarzutów popełnienia przestępstwa, gdzie pojawiają się gwarancje procesowe.

Siódmy rozdział stanowi kontynuację poprzedniego i poświęcony został także funkcjonowaniu reguły *onus probandi*, ale na rozprawie głównej. Analiza oddziaływania tej reguły na obszar postępowania głównego zawarta została w pięciu podrozdziałach, w których dokonano charakterystyki takich kwestii jak: pierwszoinstancyjny proces karny, samodzielność jurysdykcyjna sądu, wprowadzanie dowodów na rozprawie głównej, przebieg dowodzenia i orzekania na rozprawie głównej, oddziaływanie reguły *onus probandi* na przebieg rozprawy głównej. W treści tego rozdziału szczególną uwagę zwrócono na występowanie tej reguły w kontekście sposobu, w jaki kształtuje ona proces dowodowy i dochodzenia do prawdy będącej podstawą do wydania decyzji procesowej – wyroku. Sąd posiada także powinność przeprowadzania dowodów, dokonywania ich oceny oraz ustaleń faktycznych, lecz nie jest zobowiązany do udowadniania oskarżonemu sprawstwa i winy. Sąd bada, analizuje i ocenia dowody i jeśli nie dają one podstawy do uznania dowodzonej tezy za udowodnioną, taką też odrzuca. Zwrócono w nim uwagę na charakterystyczną cechę *onus probandi*, wiążącą się z wywieraniem wpływu na przebieg i konstrukcję procesu jurysdykcyjnego tworzącego jego wieloaspektowość i dynamikę.

Kolejny rozdział stanowi kontynuację poprzednich dwóch, gdzie przeprowadzono analizę funkcjonowania reguły *onus probandi* na etapie kontroli rozstrzygnięć. Zagadnienie to zawiera się w ustanowionych procedurach odwoławczych, będących odmiennym rodzajem procesu karnego, a kwestia *onus probandi* na tym poziomie rozstrzygnięć w zasadzie nie zostaje poruszana. Owa problematyka omówiona została w pięciu podrozdziałach, gdzie dla wyjaśnienia kwestii *onus probandi* dokonano charakterystyki: instancyjności procesu karnego, postępowania apelacyjnego, postępowania kasacyjnego, postępowania wznowieniowego, skargi nadzwyczajnej. Uruchomienie tych postępowań zmierza do kontroli oraz korygowania prawomocnych orzeczeń sądowych za pomocą ustanowionych środków odwoławczych. Ten etap procesu karnego wymaga jednak od podmiotu, który go inicjuje poniesienia określonego ciężaru i w takich postępowaniach obarczony jest obowiązkiem wykazania, o co wnosi. Zasadniczym kryterium decydującym o możliwości rozpoznania sprawy jest zakres zaskarżenia oraz przepisy pozwalające sądowi na orzekanie poza zakresem zaskarżenia, określane nazwą bezzwzględnych przyczyn odwoławczych. W poszczególnych podrozdziałach dokonano analizy obowiązków procesowych i wynikających z nich obciążeń dla skarżącego.

Rozdział ósmy poświęcony został niekonwencjonalności reguły *onus probandi* w procesie karnym jako jej odwrócenia, gdzie ciężar dowodu nie ponosi oskarżyciel, a inny podmiot procesu. Przeprowadzona została tu analiza przechodzenia ciężaru dowodu jako

procesowego zjawiska dopuszczalności jego odwrócenia, będącego swoistym wyjątkiem odstępstwa od zasady domniemania niewinności oraz *in dubio pro reo*. W pierwszym podrozdziale dokonano charakterystyki procesu o zniesławienie, który opisywany był już w literaturze przedmiotu. Proces o zniesławienie wskazuje na to, że obarczanie oskarżyciela prywatnego ciężarem dowodu uchylającego bezprawność pomówienia utrudni lub wręcz uniemożliwi jako zniesławionemu uzyskanie oczyszczenia w procesie karnym. Inną możliwością odwrócenia reguły *onus probandi* w procesie karnym przeanalizowaną w podrozdziale drugim, wprowadzoną do polskiego porządku jest instytucja domniemania przestępnego pochodzenia mienia, które sprowadza się do możliwości orzeczenia przepadku w sytuacji braku dowiedzenia jego legalnego pochodzenia. Nastąpiło tu odwrócenie ciężaru dowodu w realiach procesu karnego.

Przedostatni rozdział zatytułowany został Oddziaływanie reguły *onus probandi* na strony procesowe. W pięciu podrozdziałach dokonana została analiza oddziaływania tej reguły na podmioty procesu karnego w odniesieniu do: oskarżyciela publicznego, oskarżyciela posiłkowego, oskarżonego, obrońcy, oskarżyciela prywatnego. Zilustrowany został wpływ reguły *onus probandi* na wynik procesu w układzie aktywności procesowej tych podmiotów i skutków ich działań. Ten aspekt reguły *onus probandi* wiąże się z dowodzeniem jako czynnością uzasadniania tez dowodowych. W tej regule zawiera się ciężar dowodzenia i wskazuje ona na stronę, która może ponieść negatywne skutki nieudowodnienia określonych twierdzeń. Przedmiotem weryfikacji było założenie, że unormowanie wynikające z obciążenia regułą *onus probandi* w aspekcie materialnym funkcjonuje aż do momentu wydania prawomocnego wyroku.

W dziesiątym rozdziale scharakteryzowana została wciąż żywa problematyka stosowania środków zapobiegawczych w toku postępowania przygotowawczego w odniesieniu do reguły *onus probandi*. Jej oddziaływanie na ten procesowy aspekt procesu karnego został przedstawiony w czterech podrozdziałach: przymus karnoprosesowy, przesłanki stosowania środków zapobiegawczych, ciężar dowodzenia w przedmiocie środka zapobiegawczego oraz środki zapobiegawcze a reguła *onus probandi*. Przeprowadzona analiza pozwala na udzielenie odpowiedzi, czy i jak *onus probandi* oddziałuje na warstwę dowodową wiążącą się z podstawami stosowania środków zapobiegawczych. Środki zapobiegawcze, a w szczególności tymczasowe aresztowanie, wywierają swoje konsekwencje w obszarze praw i wolności człowieka. Tymczasowe aresztowanie prowadzi do daleko idących ograniczeń w możliwości korzystania z praw i wolności, przez co staje się bardzo podobne do pozbawienia wolności, będącego jedną z kar znanych prawu karnemu

materialnemu. Szczególne napięcie rodzi się w zestawieniu konstrukcji tymczasowego aresztowania z zasadą domniemanie niewinności, która to doznaje ograniczenia, a nie dochodzi do jej obalenia. Domniemanie niewinności wiąże się z zarzucanym przestępstwem, a więc zastanym stanie prawnym i odnosi się do osoby, którą dopiero podejrzewa się o popełnienie przestępstwa. Każda wypowiedź organu państwa, wskazująca na popełnienie przestępstwa przez osobę zanim zapadł prawomocny wyrok rozstrzygający o winie, może być uznana za naruszenie zasady domniemanie niewinności.

W podsumowaniu zawarto szczegółowe odwołania wiążące się z funkcjonowaniem reguły *onus probandi* i jej miejsca w procesie karnym wskazane w sposób enumeratywny. Nie można tu mówić o kwestii występowania możliwych zagrożeń dla realizacji reguły *onus probandi*, bowiem wiąże się ona z domniemanie niewinności. Można w tym przypadku zadawać sobie jedynie pytanie, czy współczesny porządek prawny stosuje tę regułę postępowania, która pozwala na eliminowanie zagrożeń występujących w procesie dochodzenia do prawdy i udowadniania winy oskarżonemu. Wskazano tu na wpływ tej reguły na tok procesu karnego, bowiem jest ona jednym z czynników kształtujących konstrukcję tego procesu. Uzasadniono także tezę o konieczności obowiązywania reguły określającej rozłożenie ciężaru dowodu, przedstawiając argumenty przemawiające za takim stanowiskiem.

5. OMÓWIENIE POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH

Na mój pozostały dorobek badawczy składają się opracowania naukowe w postaci publikacji zwartych, rozdziałów w monografiach oraz artykuły naukowe opublikowane w punktowanych czasopismach naukowych, takich jak m.in.: *Przegląd Policyjny*, *Prokuratura i Prawo*, *Probacja*, *Przeglądu Więziennictwa*. Podzielić go należy na dwie zasadnicze części odwzorowujące zainteresowania kwestiami prawnymi. Pierwsza wynikała ze skupienia swych dociekań jako efektu konieczności prowadzenia wykładów na nowo powołanym kierunku na Uniwersytecie w Siedlcach jakim była politologia. Przeprowadzałem głównie wykłady z prawa konstytucyjnego, państwa i prawa oraz elementów Prawa Unii Europejskiej. W późniejszym okresie wprowadzony został obligatoryjny dla wszystkich kierunków Uniwersytetu przedmiot związany z ochroną własności intelektualnej. W tym też okresie byłem autorem kilka publikacji wiążących się z tymi obszarami prawa. Drugi etap to definitywnie powiązanie moich dociekań naukowych z problematyką przestępczości, przestępstw i ich sprawców. Skupiłem się na prawie karnym, procesie karnym oraz szeroko pojmowanym wykrywaniu i ściganiu sprawców przestępstwa. Zasadniczym przedmiotem

moich zainteresowań jak też działalności dydaktycznej był proces karny, kryminalistyka, prawo dowodowe oraz prawo policyjne. Definitywne skupienie się na tych zagadnieniach wynikała z faktu utworzenia nowych kierunków studiów jakim była kryminologia, prawo, bezpieczeństwo wewnętrzne oraz bezpieczeństwo narodowe, jak też uruchomienie specjalność Policyjnej. Na tych kierunkach dominujące znaczenie odgrywają przedmioty wykładowe *stricto* związane z prawem karnym, procesem karnym, kryminalistyką i szeroko pojętym prawem policyjnym. Jest to ta część zagadnień prawnych która jest także zgodna z poprzednim okresem mojej aktywności zawodowej, wiążącej się z ściganiem przestępstw i ich sprawców oraz prowadzeniem postępowań przygotowawczych. Proces karny stanowił także podstawę do napisania rozprawy doktorskiej. W związku z moim doświadczeniem zawodowym i kierunkowym stopniem naukowym prowadzę wykłady związane z problematyką karnoprosesową, będących także podstawą dociekań naukowych.

Odnosząc się do pierwszego etapu aktywności naukowej, to w moim zainteresowaniu pozostały kwestie prawne związane z ustrojem państwa, a wynikało to jak już wspominałem wcześniej, z prowadzonych zajęć dydaktycznych dla studentów z kierunku Politologia na Uniwersytecie w Siedlcach. W tym okresie wydałem kilka publikacji na ten temat, takich jak: *Miejsce acquis communautaire w Konstytucji Rzeczypospolitej*, Doctrina. Studia społeczno-polityczne nr 3-4/2006-2007, ISSN 1730-0247, s. 290-221; *Państwo i jego suwerenność*, Doctrina. Studia społeczno-polityczne nr 1/2008, ISSN 1730-0274; *Istota podziału i równowagi władz w polskim konstytucjonalizmie* Doctrina. Studia społeczno-polityczne nr 6/2009, ISSN 1730-0224, s. 53-76; *Instytucja i ewolucja stanów nadzwyczajnych*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie nr 1(26)2014, s. 64-89. ISSN 1641-9707; *Sądowoadministracyjna kontrola administracji publicznej*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie nr 3(20)2012, ISSN 1641-9707, s. 39-60; *Suwerenność państwa w świetle integracji międzynarodowej* [w:] Współczesna Europa w procesie zmian Studia prawnicze Ius et Praxis 04(05)/2007, ISBN 979-83-88910-19-7, s. 59-67; *Proces regionalizacji prawa - zasada ne bis in idem* [w:] Społeczny wymiar regionalizacji, red. naukowa R. Droba, J. Zieliński Wydawnictwo UPH Siedlce, Siedlce 2013.

Zajmując się problematyką własności intelektualnej i jej ochroną byłem współautorem publikacji *Prawo autorskie i własności przemysłowej. Zarys problemu*, (red.) R. Wojciechowski, Wydawnictwo UPH Siedlce, Siedlce 2014, ISBN 978-83-7051-735-9; oraz kilku artykułów naukowych: *Prawo autorskie w przekazie dziennikarskim* [w:]

Administracja bezpieczeństwa wybrane problemy, red. naukowa A. Babiński, A. Osierda, B. Wiśniewski, Tom I Bielsko Biala 2016, ISBN 978-83-935790-9-9, s. 31-51; ***Wynalazek tajny jako komponent bezpieczeństwa państwa***, Secretum 1(4)2016, ISSN 2391-9957, s. 36-47; ***Авторское право в системе публичного права*** [w:] ***Источники частного и публичного права***, Тамбов 2013, ISBN 978-5-4343-0422-1, s. 6-17.

Obecnie (od wielu lat) zajmuje się problematyką przestępczości i jej zwalczania oraz metodyką wykrywania sprawców. W całokształcie mojej działalności dydaktyczno-naukowej obok materialnego prawa karnego, główne miejsce zajęło prawo karne procesowe i w pewnej mierze prawo karne wykonawcze. Zainteresowanie tą gałęzią prawa datuje się od 1985 roku, gdzie do 2004 roku zajmowałem się procesem wykrywczym w sprawach karnych prowadząc postępowania o czyny zabronione przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu. Po tej dacie zająłem się pracą badawczo-dydaktyczną zostając nauczycielem akademickim zatrudniając się na Uniwersytecie w Siedlcach. Efektem moich dociekań naukowych jest szereg publikacji, które można podzielić na pięć tematycznych części.

Pierwsza obejmuje problematykę ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego z perspektywy obszaru wiążącego się z przestępstwem i przestępczością oraz instytucjonalnych możliwości przeciwdziałania tym zjawiskom. Badawcza strona tego zagadnienia nawiązuje do przestępczości w perspektywie określonych rozwiązań prawnych mających ją ograniczyć oraz jej zapobiegać. Nie odwołuje się tu aspektu prawnokarnej reakcji, bo ta zawsze jest następstwem pojawiającego się przestępstwa. W publikacjach tych poruszam zagadnienia wiążące się z instrumentami jej przeciwdziałania leżącymi w przestrzeni funkcji prewencyjnej i zapobiegawczej. Istotnym w tym opisie stają się rozwiązania organizacyjnoprawne mającej zapobiegać pojawieniu się w przestrzeni społecznej przestępstwa. Byłem autorem następujących publikacji: ***Prywatyzacja bezpieczeństwa i porządku publicznego – specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne*** [w:] *Państwo. Prawo. Bezpieczeństwo*, red. naukowa, A. Babiński, M. Jurgilewicz, N. Malec, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2017, ISBN 978-83-7462-566-1, s. 45-66; ***Środki przymusu bezpośredniego w działaniach policji***, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie nr 4(29)2014, ISSN 1641-9707, s. 79-101. ***Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego na poziomie gminy*** [w:] *Bezpieczeństwo człowieka w wielokulturowość*, red. naukowa J. Dębowski, E. Jarmoch, A.W. Świderski, Siedlce 2009, ISBN 978-7051-716-8, s. 79-103; ***Prawne aspekty zwalczania***

terroryzmu (w:) *Wojna o pokój. Współczesna rywalizacja, spory, konflikty i wojny*, red. naukowa M. Kubiak, M. Minkina, Warszawa- Siedlce 2011, ISBN 978-83-7051-640-6, s. 183-199; *Normatywny wymiar kultury bezpieczeństwa w działaniach administracyjno-porządkowych Policji* [w:] *Kultura bezpieczeństwa w zarządzaniu kryzysowym*, Tom II, red. naukowa M. Cieślarczyk, A. Filipek, A.W. Świdorski, J. Ważniewska, Siedlce 2014, ISSN 2083-4179, s. 203-225; *Rozbijanie międzynarodowych siatek przestępczych zagrażających europejskim społeczeństwom* [w:] *Polityka Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego. Uwarunkowania – realizacja- wyzwania w drugiej dekadzie XXI wieku*, red. naukowa W. Fehler, K.P. Marczuk, Warszawa 2015, ISBN 978-83-7930-960-3, s.123-143; *Administracyjnoprawny wymiar budowy przestrzeni bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej* [w:] *Państwo. Prawo. Bezpieczeństwo*, red. naukowa A. Babiński, M. Jurgilewicz, N. Malec, Tom II, Szcztyno 2015, ISBN 978-83-7462-480-0, s. 6-27; *System ochrony informacji niejawnych* [w:] *Ochrona informacji niejawnych w XXI wieku*, red. naukowa S. Topolewski, Siedlce 2016, ISBN 978-83-64415-17-3, s. 70-106; *Proces migracyjny a ochrona cudzoziemców na terytorium RP* [w:] *Bezpieczeństwo. Prawo. Polityka*, red. naukowa M. Jurgilewicz, T.Z. Leszczyński, M. Malec, Kraków 2017, ISBN 978-83-940397-9-0, s. 16-44; *Tworzenie polityki karnej jako reakcji na przestępstwo* [w:] *Источники частного и публичного права*, Тамбов 2017, ISBN 978-5-00078-144-9, s. 219-224; *Основы сотрудничества полиции Евросоюза в сфере безопасности* [w:] *Национальная безопасность в условиях глобализации: формы и средства реализации*. Тамбов 2013, ISBN 978-5-4343-0422-1, s. 22-30; *Prawne i organizacyjne aspekty ochrony mienia* [w:] *Prywatyzacja bezpieczeństwa. Wybrane aspekty administracyjnoprawne i ekonomiczne*, red. naukowa M. Jurgilewicz, B. Kozicki, M. Delong, Rzeszów 2022; *Wybrane zagadnienia ochrony bezpieczeństwa* (w:) *Bezpieczeństwo współczesnego świata w Teorii i praktyce Studia prawnicze Ius et Praxis* 03(04) /07, s. 58-78. ISBN 979-83-88910-20-3.

Kolejne pole mojej aktywności naukowej wiążące się z prawem karnym i procesem karnym zogniskowane zostało także na przestępczości poprzez wskazanie na instytucjonalne kwestie z tym związane. Temu aspektowi poświęciłem trzy obszerne monografie. Pierwsza zatytułowana *Policja w systemie organów administracji publicznej. Prawne formy metody i środki działania*, Siedlce 2017, ISBN 978-8364415-79-1. Stanowi ona dogłębną analizę strukturalną Policji jako centralnego organu administracji publicznej z punktu widzenia stosowania przez nią prawa karnego oraz prawa administracyjnego. Policję ukazałem

z perspektywy stosowania prze nią zróżnicowanych działań prawnych. W pierwszym punkcie wskazuję na aspekt *stricte* ustrojowy oraz organizacyjny tej formacji. W kolejnym ukazuje Policję jako organ postępowania przygotowawczego i roli jaką ona pełni w procesie ścigania karnego. Innym aspektem zawierającym się w tej monografii to charakterystyka Policji jako organu, którego działania koncentrują się na ochronie życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra. Szczegółowej analizie poddane zostały wszelkie środki, metody i formy działania Policji, jako te w które ustawodawca wyposaża ją, aby chronić życie, zdrowie i mienie. Zobrazowałem Policję nie tylko jako organ porządku i bezpieczeństwa, ukazując inną jej stronę jako podmiotu postępowania przygotowawczego. W monografii ukazałem Policję jako organ administracji publicznej który realizuje zróżnicowane prawnie czynności ukierunkowane na przeciwdziałanie przestępczości i wykrywaniu sprawców. Innym celem tej monografii było wskazanie na Policję jako podstawowej instytucji państwa na której ciąży obowiązek ochrony przed bezprawnymi atakami na mienie zdrowie i życie. Uwidocznilem jej cechę, nie tylko jako znanego powszechnie organu centralnego administracji publicznej, ale to, iż działa ona obok wymiaru sprawiedliwości i służy realizacji ścigania karnego. Jest to wyspecjalizowana struktura administracji publicznej, która na podstawie przekazanych jej przez ustawodawcę uprawnień może w celu ochrony obywatela oraz zapewniania porządku prawnego, prowadzić działania skutkujące wobec innych ograniczeniem ich praw, a także pozbawieniem przysługujących im i swobód działania.

Dwie pozostałe monografie poświęcone zostały problematyce wiążącą się z kolizją interesów jednostki jakim jest prawo do wolności. Wskazuję i opisuje tu normy, które ograniczają w pewnych warunkach wolność osobistą. W tym aspekcie dokonałem analizy problematyki zatrzymania osoby poprzez odwołanie się do przebiegu procesu karnego jak też norm Konstytucji RP oraz prawa międzynarodowego. Zatrzymaniu osoby literatura przedmiotu nie poświęciła zbyt dużo miejsca, instytucja ta była podstawą wydania kilku artykułów naukowych jednak nie posiadała ona swego opracowania monograficznego. Pozbawienie osoby wolności poprzez jej zatrzymanie wykazuje dwoistość wynikającą z odmiennych podstaw prawnych tej czynności, dlatego też temu problemowi poświęciłem dwie odrębne monografie. Jedna odwołuje się do instytucji zatrzymywania osoby dla celów procesowych a druga opisuje aspekt pozaprocesowy. Są to monografie: ***Instytucja nieprocesowego zatrzymywania osób w polskim systemie prawnym***, Wydawnictwo UPH Siedlce, Siedlce 2012, ISBN 978-83-7051-676-9, oraz ***Zatrzymanie osoby podejrzanej jako środek przymusu karnego***, Wydawnictwo Naukowo Powszechne. Warszawa 2013. ISBN

978-83-61556-17-6. W dobie ich wydania jak też w obecnej chwili są to jedyne publikacje stanowiące całościową analizę instytucji zatrzymania osoby w polskim porządku prawnych jak też innych form tymczasowego pozbawienia wolności obywatela takich jak legitymowanie, przeglądanie bagażu. Należy oczywiście zauważyć, iż w obszarze zatrzymania osoby wprowadzono kilka zmian co w przyszłości można wykorzystać, wydając monografie uzupełnione i poprawione. W uzupełnieniu instytucji zatrzymania osoby jako wydań monograficznych wydałem trzy tematycznie powiązane publikacje jedna odwołuje się wprost, i jest to *Zatrzymanie penitencjarne w systemie środków przymusu pozaprocesowego*, Probacja 2022, Tom 2, ISSN 1689-6122. Dwie pozostałe odwołują się do zatrzymania osoby, ale z perspektywy posiadanego immunitetu i są to artykuły; *Podmiotowy zakres immunitetu w polskim systemie prawnym*, Doctrina. Studia społeczno-polityczne nr 8/2011, ISSN 1730-0224.; *Procedural aspect of the immunity*. Zeszyty Naukowy Wyższej Szkoły Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie nr 2(19)2012, ISSN 1641-9707.

Trzeci punkt badań korespondujący z procesem karnym wiąże się z jego przebiegiem modyfikowanym postępowaniem mediacyjnym. Ukazuje tu proces karny i rolę mediacji jako możliwość dającej stronom współdecydowanie o sprawie karnej. Publikacja ta w dużej mierze miała na celu przybliżenie studentom istoty tej instytucji procesowej. Wskazuje tu na znaczenie procesowe ugody zawartej między oskarżonym a pokrzywdzonym pozwalającej ukształtować karę i środki karne jako efektu porozumienia. Monografia ta posiada tytuł *Mediacja jako sposób rozwiązywania sporów prawnych*, Wydawnictwo WSIZiA, Warszawa 2015, ISBN 978-83-88910-51-7. W jej treści dokonałem charakterystyki takich zagadnień: **Rozdział 1. Mediacja jako alternatywna forma rozstrzygnięcia sporów**, **Rozdział 4. Mediacja przed sądami administracyjnymi**, s. 152-180, **Rozdział 5. Mediacja w sprawach nieletnich**. W roku 2023 prowadząc wykłady z prawa karnego wykonawczego postanowiłem wrócić do instytucji mediacji opisując ją od strony środowiska zamkniętego. Poświęciłem temu artykuł zatytułowany *Mediacje w postępowaniu karnym wykonawczym – możliwości i ograniczenia*, Przegląd Więziennictwa Polskiego 2023, Vol. 119, ISSN 2956-6630.

Kolejnym, czwartym polem mojej aktywności naukowej zawierającej się w problematyce karnoprocessowej to zagadnienia odwołujące się do postępowania przygotowawczego. Ten przedsądowy etap procesu karnego jest najbardziej widocznym w odbiorze społeczny, a niejawnosc postępowania dowodowego zawsze wzbudza zainteresowanie opinii publicznej. W tym też aspekcie badawczym byłem autorem kilku opracowań wiążących się z takimi

kwestiami jak: ***Czynności dochodzeniowo-śledcze i operacyjno-rozpoznawcze w działaniach Policji*** [w:] *W kręgu nauki o bezpieczeństwie*, red. naukowa M. Jurgilewicz S. Sulowski, Difin, Warszawa 2018 ISBN 978-83-8085-646-2; ***Dowód z informacji prawnie chronionej w procesie karnym*** [w:] *Informacje prawnie chronione – wybrane zagadnienia*, red. naukowa S. Topolewski, Siedlce 2019, ISBN 978-83-7051-942-4; ***Organy gminy w postępowaniu przygotowawczym*** [w:] *Współczesne problemy i wyzwania samorządu terytorialnego w Polsce*, red. naukowa M. Niedziółka, B. Suchodolski Siedlce 2019, ISBN 9788370519759; ***Przemoc w rodzinie a aspekt dowodowy z procedury „Niebieskie Karty”*** [w:] *Nowe zjawiska kryminalne a poczucie bezpieczeństwa*, red. naukowa J. Kufel-Orłowska, Siedlce 2021, ISBN 978-83-66541-98-6; Kształtowanie modelu postępowania przygotowawczego, Przegląd Policyjny 2(134)/2019, ISSN 0867-5708, s. 86-103; ***Prawo o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych***, Prokuratura i Prawo 3/2021, ISSN 1233-2577; ***Cyberprzestępstwo – problematyka czasu i miejsca popełnienia przestępstwa***, Polityka i Społeczeństwo, Tom 21 nr 3(2023), ISSN 1732-9639; ***Wieloaspektowość ścigania karnego. Uwagi de lege lata***, Prokuratura i Prawo nr 10/2023, ISSN 1233-2577; ***Systemy sztucznej inteligencji jako wyzwanie dla sfery bezpieczeństwa i obronności RP***, Zeszyty Prawnicze BAS 2/2021, ISSN 2082-064X.

Piąty elementem moich dociekań naukowych wiążący się z procesem karnym to charakterystyka ciężaru dowodu i kwestii procesowych z tym wiążących się. W tej części odwołuję się do problematyki przebiegu procesu dowodzenia w kontekście - obowiązku dowodzenia i reguły *onus probandi* (ciężaru dowodu). Reguła *onus probandi* w zdecydowany sposób opisana i unormowana została na gruncie prawa cywilnego, lecz w literaturze procesu karnego nie posiadała wciąż jednolitego opracowania. Przygotowując się do wydania monografii poświęconej regule *onus probandi* postanowiłem zająć się tym procesowym elementem jako normy postępowania dowodowego wiążącej się nie tylko z udawadnianiem winy. Moim zamiarem było uzewnętrznienie aspektu *onus probandi* jako reguły i nadania jej wyrazistego sensu na gruncie doktryny. Wskazanie na regułę *onus probandi* było chęcią umiejscowić jej obok domniemania niewinności i desygnowaniu jej do rangi normy. Zamierzałem nadać jej wyrazisty charakter jako normy postępowania dowodowego obowiązującej już od fazy *in personam* w postępowaniu przygotowawczym ze szczególnym jej oddziaływaniem w procesie przed sądem. W ten sposób chciałem wskazać na to, iż w procesie karnym tak jak i innych procesach ta reguła występuje i należy ją tak nazywać. Zgłębienie tej problematyki było interesujące, ale też nie łatwe do opisanego, zajęło mi dość

dużo czasu, aby reguła *onus probandi* odzwierciedliła się w postaci monografii. Monografia poprzedzona została cyklem artykułów takich jak: ***Rozprawa administracyjna a ciężar dowodu***, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie nr 4(21)2012, ISSN 1641-9707; ***Inicjatywa dowodowa a reguła onus probandi***, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie nr 2(23)2013, ISSN 1641-9707; ***Constitutional review - distribution of the burden of proof***, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie nr 3(28)2014, ISSN 1641-9707; ***Ciężar dowodu Ciężar dowodu w procesie karnym o przestępstwo fałszerstwa materialnego*** [w:] *Dokumenty w systemie bezpieczeństwa – Bezpieczeństwo i kontrola, w tym kontrola taktyczna*, Norway Grants Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych Warszawa 2021, ISBN 978-83-62250-47-9; ***Onus probandi i obowiązki dowodzenia w procesie karnym*** [w:] *Bezpieczeństwo Prawo i Administracja*, red. naukowa M. Jurgilewicz N. Malec, Warszawa 2018, ISBN 978-83-64556-30-2; ***Przepadek przedsiębiorstwa a ciężar dowodu w procesie karnym***, Probacja 2023, Tom 4, ISSN 1689-6122.

Dodatkowym polem mojej aktywności naukowej nie wynikającym *stricte* z moich zainteresowań prawem karnym, procesem karnym i przestępczością było zredagowanie haseł, do leksykonu które opracowywałem jako członek zespołu badawczego nad bezpieczeństwem informacji, powołanego w ramach wewnętrznej struktury Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu w Siedlcach. Opracowałem takie hasła jak: ***Cyberbezpieczeństwo***, (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler, Siedlce 2023, s. 71-72. ISBN 078-83-61162-78-4; ***Informatyka śledcza*** (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler Siedlce 2023, s. 174-174. ISBN 078-83-61162-78-4; ***Kryptografia*** (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler, Siedlce 2023, s. 208. ISBN 078-83-61162-78-4; ***Kryptologia*** (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler, Siedlce 2023, s. 209. ISBN 078-83-61162-78-4; ***Przestępstwa przeciwko informacji*** (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler, Siedlce 2023, s. 272-274. ISBN 078-83-61162-78-4; ***Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów*** (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler, Siedlce 2023, s. 297-299. ISBN 078-83-61162-78-4; ***Przestępstwa przeciwko systemom informatycznym*** (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler, Siedlce 2023, s. 294- 296. ISBN 078-83-61162-78-4; ***Rzecznik prasowy*** (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler, Siedlce 2023, s. 314. ISBN 078-83-61162-

78-4; ***Sabotaż komputerowy*** (w:) Leksykon bezpieczeństwa informacyjnego (red.) W. Fehler, Siedlce 2023, s. 315. ISBN 078-83-61162-78-4.

6. INFORMACJA O OSIĄGNIĘCIACH DYDAKTYCZNYCH, ORGANIZACYJNYCH ORAZ POPULARYZUJĄCYCH NAUKĘ LUB SZTUKĘ.

1. Udział w projektach badawczych

W latach 2012-2014 realizowałem kilka podtematów projektu badawczego pt. ***Badania naukowe i prace rozwojowe na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa*** zarządzanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju Nr 76/2012. Partnerami projektu była Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Asseco Poland S.A. Głównym zadaniem tego projektu było stworzenie operacyjnego modelu systemu bezpieczeństwa narodowego, spójnego organizacyjnie i prawnie zdefiniowanego, zdolnego do reagowania na pojawiające się szanse, wyzwania i zagrożenia.

Z przebiegu wybranych zagadnień badawczych tego projektu złożyłem pisemne opinie które dotyczyły takich tematów jak:

1. Funkcjonowanie systemu ochrony informacji niejawnych. Analiza podsystemu – podmiotowe i przedmiotowe (oraz relacji pomiędzy poszczególnymi ogniwami), wymogów funkcjonalności (relacji z innymi podsystemami). Jakie informacje powinny być chronione ze względu na interes państwa oraz w jaki sposób ochrona ta powinna zostać zapewniona (w sensie prawnych podstaw tej ochrony).
2. Analiza uwarunkowań ochrony porządku konstytucyjnego RP,
3. Funkcjonowanie instytucji politycznych w ocenie społecznej
4. Analiza stabilności instytucji politycznych.

Zakończenie projektu sierpień 2014 r.

Mając na uwadze konieczność realizacji prac badawczych w ramach zespołów tematycznych tworzonych na poziomie Uniwersytetu w Siedlcach realizowałem takie przedsięwzięcia jak:

1. W latach 2013 – 2014 r. - ***Polityka bezpieczeństwa krajów członkowskich Wspólnoty Niepodległych Państw***. Partnerami tego przedsięwzięcia był Wydział Humanistyczny Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach oraz Ośrodek Studiów Wschodnich. Realizowałem temat zgodnie ze swoimi kwalifikacjami zawodowymi ***Służby policyjne i specjalne. Organizacja, podległość, potencjał, działalność***.

2. W latach 2020 -2022 – kierownik projektu Nr 101/20/B tet: ***Teoretyczne i praktyczne wymiary bezpieczeństwa***. Projekt realizowany w ramach Uniwersytetu w Siedlcach
3. Od 2020 roku Transdyscyplinarnego Centrum Badania Problemów Bezpieczeństwa im. prof. K. Bogdańskiego
4. Od 2024 Ośrodek Badań Bezpieczeństwa Informacyjnego.

2. Uczestnictwo w konferencjach, sympozjach, seminariach naukowych

Merytorycznym aspektem mojej aktywności uniwersyteckiej był udział w konferencjach naukowych jako prelegent, a także w kilkunastu przypadkach ich organizator jak też prowadzący panele dyskusyjne. Należy zaznaczyć, iż udział a także organizacja konferencji jest wpisana w obowiązki nauczyciela akademickiego zatrudnionego w Wydziale Nauk Społecznych, z których corocznie składane są sprawozdania Dziekanowi Wydziału. Jest to jeden z istotnych elementów oceny pracy nauczyciela akademickiego, stanowi to podstawę uzyskania pozytywnej oceny okresowej wydawanej przez władze wydziału. Brak udziału, sporadyczne jak też bierne uczestnictwo w konferencjach łączyć się może ze zmianą statutu pracownika badawczo-dydaktycznego na dydaktycznego. Należy jednak zauważyć, że jest to z jednej strony obowiązek a ale z drugiej stanowi bardzo istotne pole aktywności naukowej wyrażającej się możliwością wypowiedzenia nie tylko na sali wykładowej, ale przed przedstawicielami nauki. Przygotowanie wystąpienia i jego wygłoszenie jest nobilitujące a kontakt z innymi uczestnikami konferencji daje możliwość aktywności naukowej i indywidualnego rozwoju. W opisywanym okresie byłem aktywnym uczestnikiem jako prelegentem takich tematów jak:

1. ***Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego na poziomie gminy***. Konferencja naukowa organizowana przez Instytut Nauk Społecznych Akademii Podlaskiej w Siedlcach na temat Współczesne bezpieczeństwo. Zagrożenia, wyzwania, paradygmaty. Drohiczyn czerwiec 2010.
2. ***Proces regionalizacji prawa – zasada Ne nis in idem***. Międzynarodowe seminarium na temat **Społeczny wymiar regionalizacji** Uniwersytet- Przyrodniczo – Humanistyczny w Siedlcach Bałtycka Akademia Międzynarodowa w Rydze Wyższa Szkoła Administracyjno-Społeczna w Warszawie 11 maj 2012.
3. ***Czynniki kształtujące poziom bezpieczeństwa jednostki w państwie***. r. III Międzynarodowa Konferencja Naukowa Uniwersytet Przyrodniczo Humanistyczny w Siedlcach, Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Akademia Wojskowa w Wilnie na

temat **Współczesne bezpieczeństwo. Wymiar społeczny i jednostkowy** 21 czerwca 2012.

4. ***Prawny aspekt polityki wymiaru bezpieczeństwa wewnętrznego.*** Konferencja zorganizowana przez Zakład Bezpieczeństwa Politycznego i Zakład Historii Bezpieczeństwa Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach oraz Siedleckie Towarzystwo Naukowe na temat **Bezpieczeństwo we współczesnej myśli politycznej** organizowaną w Instytucie Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa. Siedlce 10 kwietnia 2013 r.
5. **Авторское право в системе публичного права** – 30 - 31 maja 2013 r. Международная научно-практическая конференции - ***Источники частного и публичного права***¹ prganizowana przez: konferencja zorganizowana przez: Российская Академия Наук саратовский Филиал Института Государства и Права, Институт Права Тамбовского Государственного Университета Имени Г. Р. Державина, Научно-образовательный Центр Правовой Политики Субъектов РФ, Тамбовское Региональное Отделение Общероссийской Общественной Организации „Ассоциация Юристов России”
6. ***Основы сотрудничества полиции Евросоюза в сфере безопасности*** - 3 czerwca 2013 r. Международной научно-практической интернет – конференции - ***Национальная безопасность в условиях глобализации: формы и средства реализации.***² konferencja zorganizowana przez: Российская Академия Наук саратовский Филиал Института Государства и Права, Институт Национальной Безопасности и Правопорядка Тамбовского Государственного Университета имени Г. Р. Державина, Институт Права Тамбовского Государственного Университета имени Г. Р. Державина, Научно-образовательный центр Правовой Политики Субъектов РФ, Тамбовское Региональное Отделение Общероссийской Общественной Организации - Ассоциация Юристов России.
7. ***Policja administracyjna w systemie administracji publicznej*** - 28 marca 2014 r. Międzynarodowa Konferencja zorganizowana przez Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Wyższa Szkoła Administracyjno-Społeczna w Warszawie, Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie Collegium Bobolanum

¹ Na temat - Źródła prawa prywatnego i publicznego.

² Bezpieczeństwa narodowego, w ramach globalizacji: formy i sposoby realizacji.

Warszawa, Instytut Prawa Państwowego Uniwersytetu w Tambowie³ na temat: **Nowoczesne służby publiczne we współczesnym państwie.**

8. *Umowa cywilnoprawna w administracji publicznej* 30 kwietnia 2014 r IV Ежегодна Международна Научно-Практическа Конференция (IV coroczna Międzynarodowa konferencja Naukowo – Praktyczna) zorganizowana przez Российская Академия Наук Саратовский Филиал Института Государства И Права Институт Права Тамбовского Государственного Университета Имени Г. Р. Державина Научно-Образовательный Центр Правовой Политики Субъектов Рф, Тамбовское Региональное Отделение Общероссийской Общественной Организации „Ассоциация Юристов России” Na temat: Источники частного и публичного права⁴.
9. *Prawne aspekty polityki wymiaru bezpieczeństwa wewnętrznego* – 24 - 25 maja 2014 r. III Transdyscyplinarne warsztaty metodologiczno – dydaktyczne w naukach o bezpieczeństwie organizowane przez Zakład Kultury Bezpieczeństwa i Metodologii UPH Siedlce oraz Centrum badania Problemów bezpieczeństwa.
10. *Administracja publiczna demokratycznego państwa prawnego* - 30 maja 2014 r. Międzynarodowa Konferencja zorganizowana przez Wyższą Szkołę Administracyjno-Społeczną w Warszawie, Bałtycką Akademię Międzynarodową w Rydze,⁵ Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach na temat: **Rozwój regionalny: administracja i gospodarka w społeczeństwie innowacyjnym**
11. *System ochrony informacji niejawnych* - 6-7 listopada 2014 r. Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach V Konferencja Naukowa **Współczesne bezpieczeństwo informacyjne.**
12. Administracyjnoprawny wymiar budowy przestrzeni bezpieczeństwa wewnętrznego unii europejskiej - 1 lipca 2015 r. konferencja naukowa Oddziału Warszawa Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego oraz pracownicy Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk. pt. **Prawo i bezpieczeństwo w wymiarze publicznym.**
13. *Instytucjonalne i prawne środki zwalczania cyberprzestępczości w wymiarze krajowym i Unii Europejskiej* - 11 września 2015 ogólnokrajowa konferencja naukowa zorganizowana przez Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa

³ Институт Права Тамбовского Государственного Университета имени Г. Р. Державина

⁴ Źródła prywatnego i publicznego prawa

⁵ Балтийская Международная академия Рига, Латвия

uniwersytetu przyrodniczo-humanistycznego w Siedlcach (Zakład Teorii Bezpieczeństwa), Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej - Zakład Finansów, Bankowości i Rachunkowości, Instytut Europeistyki Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego - Zakład Europejskich Studiów Subregionalnych, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta S. Wojciechowskiego w Kaliszu na temat - **Bezpieczeństwo międzynarodowe wczoraj- dziś-jutro.**

14. *Dostęp do informacji i jego ograniczenia w systemie prawa administracyjnego* -15 października 2015 roku Seminarium Naukowe zorganizowane przez Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa UPH w Siedlcach Departament Ochrony Informacji Niejawnych MON, Wydział Zarządzania i Dowodzenia AON Centralna Biblioteka Wojskowa na temat - **Ochrona informacji niejawnych i danych osobowych w systemie bezpieczeństwa państwa.**

15. *Prawno – instytucjonalne uwarunkowania dla migracji na terytorium Polski* -10 czerwca 2016 roku konferencja międzynarodowa - Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego W Siedlcach - Zakład Teorii Bezpieczeństwa, Papieski Wydział Teologiczny –Collegium Bobolanum w Warszawie, Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej - Zakład Nauki o Bezpieczeństwie. Wydział Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – Katedra Gospodarki Opartej Na Wiedzy, Instytut Europeistyki Wydziału Dziennikarstwa I Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego - Zakład Europejskich Studiów Subregionalnych, Instytut Stosunków Międzynarodowych Wydziału Dziennikarstwa I Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego - Zakład Integracji Europejskiej, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa Im. Prezydenta S. Wojciechowskiego W Kaliszu, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa I Ochrony Im. J. Piłsudskiego W Warszawie, Państwowy Uniwersytet Im. G. Dzierżawina W Tambowie, Uniwersytet Stradina W Rydze, Bałtycka Międzynarodowa Akademia W Rydze, Państwowy Uniwersytet Im. S. Jesienina w Riazaniu na temat **Presja migracyjna - strategiczne wyzwanie dla polityki bezpieczeństwa unii europejskiej w drugiej dekadzie XXI wieku.**

16. *Prywatyzacja bezpieczeństwa i porządku publicznego. Specjalistyczne uzbrojone formacja ochronne* - 1 lipca 2016 Warszawa Polska Akademia Nauk Polskie Towarzystwo Geopolityczne konferencja Naukowa na temat - **Prawo i bezpieczeństwo w wymiarze publicznym.**

17. ***Prawna ochrona cudzoziemców*** - 18 listopada 2016 r. Warszawa Konferencja naukowa Polskie Towarzystwo Geopolityczne Oddział Warszawa Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk Politechnika Rzeszowska Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach na temat - **Prawne aspekty bezpieczeństwa państwa.**
18. ***Cyberprzestępstwo jako zagrożenie bezpieczeństwa powszechnego*** – 15 luty 2017 r. Seminarium naukowe zorganizowane przez Instytut Studiów Politycznych PAN, Polskie Towarzystwo Geopolityczne Oddział Warszawa na temat – **Współczesne aspekty bezpieczeństwa.**
19. ***Handel wolnościami człowieka*** – 20 marca 2017 r. Konferencja naukowa zorganizowana przez Uniwersytet w Białymstoku na temat - **Handel ludźmi. Zagrożenia współczesnego bezpieczeństwa.**
20. ***Cybercrime - securing evidence for the criminal trial*** - 28 marca 2017 XXX Baltic Criminological seminar in Riga na temat **Crime and its Prevention: Presence and Future – Problems and Solutions.**
21. ***Działania Policji na rzecz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*** - 12 maja 2017 r. Konferencja naukowa Instytut Studiów Politycznych PAN, Polskie Towarzystwo Geopolityczne Oddział Warszawa na temat - **Współczesne dylematy bezpieczeństwa państwa.**
22. ***Prawne aspekty ochrony informacji w Polsce*** - 01 czerwca 2017 Ogólnopolska konferencja naukowa zorganizowana przez Collegium Bobolanum na temat – **Teraźniejszość i przyszłość społeczeństwa informacyjnego**
23. ***Формирование уголовной политики как ответ на преступление*** 20 kwietnia 2017 r. **Международной научно-практической конференции современные тенденции развития права в условиях глобализации** - Институт общественных наук и безопасности Естественно-гуманитарного университета (Польша) Южный институт менеджмента (Россия),
24. ***Prawnokarne konsekwencje braku ochrony informacji niejawnych w organach administracji publicznej*** - 17 maja 2018 r. konferencja naukowa zorganizowana przez Instytut Nauk społecznych i Bezpieczeństwa UPH Siedlce, Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Warszawie, Katedra Gospodarki Opartej na Wiedzy WNS KUL, Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej, Wydział Wojskowy ASZWoj, Helath AND SAFETY IN BUSINESS w Domu Polonii Stowarzyszenia Wspólnota Polska Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 64 na temat **Ochrona Danych**

Osobowych, informacji niejawnych i prawnie chronionych w systemie bezpieczeństwa państwa.

25. ***Problematyka ciężaru dowodzenia w procesie sądowym***- 6 czerwca 2018, skype Międzynarodowy krąg stoł „Sowremiennoje sostojanie i perspektivy razwitiya obščestwiennogo kontrolija”, Połacki Dziażauy Uniwersitet (Białoruś), Tambowski Gosudarstwienny Uniwersitet im. G. Dzierżawina (Rosja), UPH, Kostanajski filiał Czeliabinskogo Uniwersiteta, Kostanaj (Kazachstan),
26. ***Bezpieczeństwo w ujęciu prawoadministracyjnym*** 25 - 26 października 2018 r. Wydziału Humanistycznego UPH w Siedlcach, **V Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu Polska -Rosja** zorganizowana przez Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa UPH w Siedlcach przy współudziale Państwowego Uniwersytetu im. G. Dzierżawina w Tambowie (Rosja) Uniwersytetu Przyjaźni Narodów (Rosja) Rosyjskiego Uniwersytetu Transportu (Rosja) Rosyjskiego Uniwersytetu Ekonomicznego im. G.W. Plechanowa filia w Briańsku (Rosja) Uniwersytetu Stradynia w Rydze (Łotwa) Bałtyckiej Akademii Międzynarodowej (Łotwa),
27. ***Konfiskata rozszerzona przedsiębiorstwa skutki prawne i gospodarcze*** 25 maja 2019 r. Międzynarodowa Konferencja Naukowa na temat ***Business management in the social teaching of the Church*** zorganizowana przez Warszawską Szkołę Zarządzania z udziałem Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKS, Kaunas University of Technology and School of Economics and Business, Lithuania, Lietuvos Verslo Kolegijs, Lithuania, National University of Physical Education and Sport of Ukraine, Banking University, Kiev, Ukraine, Lviv Polytechnic National University, Ukraine. Patronat honorowy prof. doc. dr. Vasyl Zaplatynskyi – President of Academy of Safety and Bases of Health, Kiev, Ukraine oraz Prof. dr. Angele Lileikiene – Director of the Lithuania Business University of Applied Sciences, Lithuania, Prof. dr. Svitlana Kuznetsova – Vice Rector of Banking University, Kiev, Ukraine,
28. ***Uczestnictwo organów gminy w postępowaniu karnym*** 16 kwietnia 2019 r. ogólnopolska konferencja naukowa na temat **Samorząd terytorialny w myśli politycznej i prawnej** zorganizowana przez Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych UPH, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Państwa Wyższa Szkoła Zasadowa w Płocku, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie.
29. ***Operational and reconnaissance activities in the process of prosecuting crimes*** 9 listopad 2020 r Międzynarodowa konferencja na temat: 1st International Scientific

Conference Contemporary Challenges Of State Security zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Geopolityczne, Transgraniczne Centrum Badań nad Bezpieczeństwem AWSB in Dąbrowa Górnicza, Lviv State University of Life Safety – Ukraine, Fakulta bezpečnostního inženýrství, Katedra bezpečnostních služeb – Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava – Slovakia,

30. ***Główne rodzaje zagrożeń w dziedzinie ochrony obywatelskich praw informacyjnych***

- 25 listopada 2020 r. II Międzynarodowa Konferencja Naukowa zorganizowana przez Akademię Katolicką w Warszawie, przy ulicy Rakowieckiej 61 w Warszawie oraz Instytut Nauk Społecznych Akademii Katolickiej w Warszawie oraz Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Przyrodniczo – Humanistycznego Siedlcach. Współorganizatorem Konferencji są: Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział Nauk Społecznych Uczelni Społeczno -Medycznej w Warszawie, Instytut Analizy Ryzyka oraz Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej im. Prezydenta S. Wojciechowskiego z cyklu „Prawa człowieka podstawą demokratycznego państwa prawnego” na temat: **Informacyjny wymiar praw człowieka i obywatela.**

31. ***Ochrona wynalazków tajnych jako składnik informacyjnego bezpieczeństwa państwa***

27 stycznia 2021r. Warszawa, VI Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu Bezpieczeństwo Informacyjne na temat Współczesne szanse, wyzwania i zagrożenia dla informacyjnego wymiaru bezpieczeństwa państwa.

32. ***Ciężar dowodu w procesie karnym o przestępstwo fałszerstwa materialnego***

22-23 kwiecień 2021 roku Warszawa Komenda Stołeczna Policji Konferencja międzynarodową w ramach Projekt realizowany ze wsparciem Norwegii poprzez Fundusze Norweskie 2014 - 2021, w ramach programu "Sprawy wewnętrzne na temat Dokumenty -bezpieczeństwo i kontrola, w tym kontrola taktyczna.

33. ***Diversification of the initiation of criminal prosecution***

22 luty 2022 2nd International Scientific Conference Contemporary Challenges Of State Security Organizers Cross-Border Security Research Center – AWSB in Dąbrowa Górnicza, Poland Scientific Circle of National Security "GARDA" – AWSB in Dąbrowa Górnicza, Poland International Scientific Circle of Safety "Save the World" – AWSB in Dąbrowa Górnicza, Poland Lviv State University of Life Safety – Ukraine Fakulta bezpečnostního inženýrství, Katedra bezpečnostních služeb – Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava – Czech Republic.

34. *Czas i miejsce popełnienia przestępstwa w cyberprzestrzeni* 12 maja 2022 r VII Ogólnopolska Konferencja Naukowa organizowana przez Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach z cyklu „Bezpieczeństwo informacyjne” na temat: **Cyberprzestrzeń i ochrona informacji jako pole zmagania o bezpieczeństwo informacyjne**. Współorganizatorami Konferencji są: Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania Wojskowej Akademii Technicznej, Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej, Wydział Nauk Społecznych Uczelni Społeczno-Medycznej w Warszawie, Instytut Nauk Społecznych Akademii Katolickiej w Warszawie, Instytut Analizy Ryzyka, Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Instytut Nauk o Wychowaniu Akademii Ignatianum w Krakowie, Kolegium Studiów Zarządzania i Bezpieczeństwa Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, Polskie Towarzystwo Nauk o Bezpieczeństwie.
35. *Handel ludźmi w polskim prawie karnym i prawie międzynarodowym* 29 listopada 2022 II Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Prawa człowieka jako fundament demokratycznego państwa prawnego” Na temat **Instytucjonalne aspekty ochrony praw człowieka i obywatela**.
36. *Prawny charakter czynności wyjaśniających prowadzonych w trybie art. 17. ustawy o ochronie informacji niejawnych*. VIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Bezpieczeństwo informacyjne” Warszawa, 18 maja 2023 r.
37. *Mediacje w warunkach skazania* 30 maja 2023 r. Ogólnopolska Konferencja Naukowa na temat: Rola Polityki Kryminalnej w Zapewnianiu Bezpieczeństwa
38. *Ochrona praw człowieka w prawie karnym* 5 marca 2024 r. IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu **Prawa człowieka jako fundament demokratycznego państwa prawnego**. Organizatorzy Instytut Nauk Społecznych Collegium Bobolanum, Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytet w Siedlcach, Instytut Bezpieczeństwa i Socjologii Uniwersytet Pomorski w Słupsku, Instytut Nauk o Polityce Uniwersytet Rzeszowski, Instytut Bezpieczeństwa i Obronności WAT.

3. Członkostwo w krajowych towarzystwach naukowych, otrzymane wyróżnienia oraz dorobek dydaktyczny

Od dnia 15 lipca 2014 r. do chwili obecnej jestem członkiem zwyczajnym stowarzyszenia – Polskie Towarzystwo Geopolityczne Oddział w Warszawie. Natomiast w

dniu 15 lutego 2017 r. otrzymałem od Prezesa PTG Oddział w Warszawie wyróżnienie *za duży wkład pracy w działalność naukową oraz w zakresie działalności popularyzującej naukę w latach 2014-2017.*

4. Recenzje artykułów naukowych

Innym przedmiotem mojej aktywności naukowej było recenzowanie artykułów naukowych wydawanych w formie Zeszytów Naukowych Wydziału Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej. Dokonałem recenzji takich artykułów jak: (2017) *Obowiązki administracji obrony narodowej w zakresie ochrony środowiska*; (2018) *Stres i stresory w pracy wpływające na poczucie bezpieczeństwa pracownika*; (2018) *Bezpieczeństwo jednostki a bezpieczeństwo narodowe*; (2018) *Bezpieczeństwo państwa a bezpieczeństwo jednostki*

5. Aktywność dydaktyczna

Moja aktywność dydaktyczna jest dość zróżnicowana tak pod względem pracy w innych ośrodkach naukowych jak też wykładanych przedmiotów. W ramach obowiązków dydaktycznych na Uniwersytecie w Siedlcach prowadziłem jak też aktualnie prowadzę lub zobowiązałem się prowadzić przedmioty pozostające w związku z opracowanym sylabusem na poszczególnych kierunkach studiów. Biorąc pod uwagę ilość funkcjonujących kierunków studiów to przydzielone mi zostawały przedmioty wykładowe łączące się z prawem i prowadziłem jak też prowadzę zajęcia na takich kierunkach jak:

I. Politologia

1. Prawo konstytucyjne,
2. Wstęp do państwa i prawa,
3. Funkcjonowanie strefy Shengen,
4. Wstęp do prawa karnego.

II. Bezpieczeństwo Narodowe specjalność - Służby Policyjne

1. Administracja,
2. Wiedza o państwie i prawie,
3. Prawo karne,
4. Prawo wykroczeń,
5. Kryminalistyka,
6. Środki przymusu bezpośredniego
7. Metodyka zwalczania przestępczości
8. Prawo autorskie i własności przemysłowej,

9. Pełnienie służby przez policjantów na drogach
10. Ochrona osób mienia i obszarów i obiektów,
11. Bezpieczeństwo i higiena pracy oraz ergonomia.

III. Bezpieczeństwo Wewnętrzne

5. Prawo administracyjne i postępowanie administracyjne,
6. Samorząd terytorialny,
7. Samorząd terytorialny w systemie bezpieczeństwa państwa.

IV. Kryminologia

1. Oględziny,
2. Postępowanie karne,
3. Taktyka i technika detektywistyczna ,
4. Taktyka i technika poszukiwania osób,
5. Organy ochrony prawnej,
6. Prawo karne,
7. Prawo karne wykonawcze.

V. Kryminologia II stopień

1. Problematyka zapobiegania przestępczości,
2. Polityka karna,
3. Prawo policyjne,
4. Prawo dowodowe,
5. Mediacja karne.

VI. Bezpieczeństwo wewnętrzne II stopień

1. Organizacja ochrony mienia,
2. Kompetencje i organizacja policji.

VII. Prawo

1. Prawo karne,
2. Kryminalistyka,
3. Prawo wykroczeń,
4. Pozakodeksowe prawo karne,
5. Prawo policyjne,
6. Postępowanie w sprawach o wykroczenia,
7. Prawo mieszkaniowe.

VII Bezpieczeństwo informacyjne

1. Informacja publiczna,

2. Zapobieganie i zwalczanie cyberprzestępczości,
3. Organizacja ochrony obiektów i infrastruktury informacyjnej,
4. Odpowiedzialność prawna za naruszanie bezpieczeństwa informacji niejawnych i danych osobowych,
5. Zwalczanie nieuczciwej konkurencji,
6. Prawne aspekty ochrony własności przemysłowej,
7. Mediacje gospodarcze.

VIII. Studia podyplomowe Ochrona informacji niejawnych i danych osobowych

1. Ochrona danych osobowych,
2. Ochrona własności intelektualnej,
3. Odpowiedzialność prawna za naruszenie informacji niejawnych i danych osobowych.

6. Działalność naukowa w i innych ośrodkach dydaktycznych

Mając na uwadze niezamykania się na środowisko naukowe tylko do Uniwersytetu w Siedlcach a także potrzebę wykazywania aktywności nauczyciela akademickiego swój czas poświęciłem na pracę w innych ośrodkach akademickich. Taka współpraca daje dodatkowe możliwości poznawcze i porównawcze, tak pod względem organizacji studiów jak też przebiegu procesu dydaktycznego oraz naukowego. W tym okresie prowadziłem wykłady jak też uczestniczyłem aktywnie w pracy takich uczelni jak:

2005-2013 r. Wyższa Szkoła Informatyki Zarządzania i Administracji w Warszawie

Prowadziłem wykłady z takich przedmiotów jak

1. Prawo wykroczeń.
2. Nauka administracji.
3. Egzekucja w administracji
4. Postępowanie administracyjne.

2006-2008 - Wyższa Szkoła Społeczno- Administracyjna w Warszawie, gdzie prowadziłem wykładu z Kryminologia z elementami kryminalistyki

2007-2008 - Elitarna szkoła ochrony osób i mienia Kobra w Warszawie, gdzie prowadziłem wykłady z:

1. Ochrona osób i mienia.
2. Konwojowanie osób i wartości pieniężnych

2014 - Uczelnia Łazarskiego Centrum Kształcenia Podyplomowego - Cyberprzestępczość

1. Cyberprzestępczości
2. Prawne społeczne i organizacyjne mechanizmy zapobiegania cyberprzestępczości

2017 – do chwili obecnej Warszawska Szkoła Zarządzania – Szkoła wyższa

1. Ochrona własności intelektualnych
2. Postępowanie administracyjne
3. Zarządzanie w oświacie

2022 – Wszechnica Polska Akademia Nauk Stosowanych w Warszawie

1. Metodyka planowania działań służb bezpieczeństwa publicznego,
2. Podstawy przeciwdziałania terroryzmowi
3. Metodyka szkolenia służb bezpieczeństwa wewnętrznego
4. Przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym

7. Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze promotora pomocniczego

Innym aspektem mojej aktywności naukowej było pełnienie funkcji promotora pomocniczego w przewodach doktorskich.

1. 2016 – 2018 r. - Prywatyzacja bezpieczeństwa i porządku publicznego doktorant Mariusz Wódka Wydział Humanistyczny Uniwersytet Przyrodniczo Humanistyczny w Siedlcach,
2. 2017 – 2022 r. – Bezpieczeństwo danych osobowych użytkowników portali społecznościowych w Polsce - doktorant Luiza Bogucka Wydział Humanistyczny Uniwersytet Przyrodniczo Humanistyczny w Siedlcach

8. Działalność organizatorska i administracyjna w ramach Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu w Siedlcach

Obok działań dydaktycznych oraz naukowych byłem członkiem szeregu komisji uczelnianych takich jak:

1. Członek Komisji Statutowo Regulaminowej Senatu Uniwersytetu w Siedlcach,
2. Członek zespołu do spraw jakości kształcenia w Wydziale Nauk Społecznych
3. Członek Transdyscyplinarnego Centrum Badania Problemów Bezpieczeństwa im. prof. K. Bogdańskiego funkcjonującego w ramach Uniwersytetu w Siedlcach.
4. Zastępca Dyrektora Ośrodka Badań Bezpieczeństwa Informacji w Uniwersytecie w Siedlcach
5. Członek Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego przy Polskiej Akademii Nauk.

Inna moja aktywność organizacyjna na Uniwersytecie w Siedlcach wiąże się z członkostwem w zespołach do opracowywania i wdrażania nowych kierunków studiów

otwieranych przez Wydział Nauk Społecznych. W okresie swego zatrudnienia na Uniwersytecie w Siedlcach uczestniczyłem w zespołach do tworzenia takich kierunków jak:

1. Studia podyplomowe: Ochrona mienia i detektywistyka, Mediacje sądowe i pozasądowe w roku 2016,
2. Prawo w roku 2019,
3. Kryminologia w roku 2020,
4. Bezpieczeństwo Informacyjne w roku 2021,

Kolejną moją działalnością organizatorską było popularyzowanie nauki i wiedzy. Aktualnie jestem członkiem Komitet Organizacyjny Etapu Okręgowego Olimpiady - Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym -Etap Okręgowy Siedlce – od 2017 roku do dnia dzisiejszego.

Byłem także organizatorem zawodów międzywydziałowych Uniwersytetu w Siedlcach 29 marca 2016 r. I Międzywydziałowe Igrzyska Kariery organizowane na temat pracy i rynków pracy, 8 marca 2017 r. II Międzywydziałowe Igrzyska Kariery na temat **Praca i rynki pracy**. Zespół, który przygotowałem zajął pierwsze miejsce, gdzie nagrodą był tygodniowy wyjazd do siedziby Parlamentu Europejskiego w Strasburgu.

Uczestniczyłem w organizowaniu **Festiwal Nauki i Sztuki** który odbył się 10 października 2021 na Uniwersytecie w Siedlcach, gdzie prowadziłem panel **Kultura bezpieczeństwa zdrowotnego w dobie pandemii COVID-19**.

Moja aktywność organizacyjna oraz naukowa znajduje swoje odzwierciedlenie także we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W dniu 1 lipca 2022 przeprowadziłem wykłady dla radnych samorządu powiatowego w Białej Podlaskiej na temat:

I Realizacja zadań w z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego przez powiat.

1. Podstawy prawne zapewnienia porządku i bezpieczeństwa przez powiatową jednostkę samorządu terytorialnego.
2. Samorząd terytorialny w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego.
3. Zapewnianie porządku i bezpieczeństwa.

II. Zakres obowiązywania ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę

1. Podstawy prawne wydania ustawy
2. Środki zamrażające
3. Zakres przedmiotowy środków zmrażających
4. Podmioty uprawnione do wpisu na listę środków zamrażających
5. Odpowiedzialność prawna z naruszenie przepisów ustawy

Inną formą współpracy z otoczeniem zewnętrznym było uczestnictwo w dniach 29 i 31 marca 2023 r. webinarium naukowym na temat - ***Problematyka czasu i miejsca popełnienia przestępstwa w cyberprzestrzeni***. Jest to stały już cykl webinarium organizowanych przez Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu w Siedlcach. Webinaria dedykowane są dla nauczycieli, uczniów szkół ponadpodstawowych oraz studentów w ramach tematu ***Bezpieczeństwo w Internecie***. Przedsięwzięcie to realizowane jest pod patronatem honorowym Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej – Państwowego Instytutu Badawczego (NASK-PIB).

Andrzej Dana